

Les 1 - Wat is ritme?

Doel	De leerlingen weten wat ritme is De leerlingen kunnen een ritme klappen en tekenen De leerlingen maken hun eigen ritmetekening
Nodig	Digibord voor het afspelen van de films en audio Grote vellen papier Potloden of stiften (3 per leerling) Digitale materiaal is te vinden op: https://amsterdamsemuziekeducatie.nl/lesmateriaal-3-4/
Ruimte	Lokaal met digibord/eigen lokaal
Duur	45 minuten
Vorbereiding	Lees de opdrachten door Bekijk alvast het filmmateriaal
Klaarzetten in de klas	Zorg dat de films en audio klaarstaan op het digibord Leg alvast papier en potloden/stiften klaar

Start

Wat gaat er gebeuren?

Vertel de leerlingen dat we de komende lessen gaan kennismaken met ritme, harmonie en melodie, drie vrienden die in muziek voorkomen. Het Oorkaan Ensemble gaat ons laten zien hoe we onze eigen muziek kunnen tekenen en schrijven. Componeren heet dat.

Film 1

Introductie - Waar is de muziek?

Bekijk samen film 1: Waar is de muziek?

Stel na afloop de volgende vragen aan de leerlingen:

- Hoeveel mensen zag je in de film? (vier)
- Herkende je één of meer van de instrumenten die ze spelen? (Harp. Basklarinet. Bongo's; dat zijn de trommels. Bajan; dat is een soort accordeon.)
- Waar zijn de musici? Het wordt helemaal aan het begin van de film gezegd. Wat is dit voor plek, denk je? (De musici zijn in het Muziekgebouw. In het Muziekgebouw worden concerten gegeven.)
- Wat voor kleding hebben de musici aan? Dragen ze dit ook op straat, denk je? (De musici hebben theaterkostuums aan. Dit is speciale kleding die je draagt als je gaat optreden.)

Bekijk de film eventueel nog een keer om alle antwoorden de achterhalen.

Vertel:

Musicus is een ander woord voor muzikant.

De musici zijn dus de muzikanten.

Wat is ritme? Opdracht 1 - Ritmes raden

klap een ritme voor en laat de leerlingen het nadoen. Het mag heel eenvoudig zijn, bijvoorbeeld vier keer in je handen klappen. Als de leerlingen begrijpen hoe het voor- en nadoen werkt, kan je de ritmes moeilijker maken.

Laat vervolgens een leerling een ritme klappen. De anderen klappen het na.

Je kan ook een ritme spelen door te trommelen op je lijf. Bijvoorbeeld op je benen of op je buik. Geef steeds een leerling de beurt, De leerling speelt een ritme op diens lichaam. De anderen spelen het na.

Vertel:

Een ritme is een patroon van klanken of bewegingen. Je hebt dus een paar klanken of bewegingen, en die worden steeds herhaald. Zo krijg je een patroon. Ritmes kom je overal tegen: in muziek, in je hartslag, in regen, in stappen.

Les 1 - Wat is ritme?

Film 2

Bekijk film 2: Wat is ritme?

Stel na afloop de volgende vraag:

-Wat gebeurde er met het ritme van de trommel? Als de leerlingen het niet weten, vraag je: Ging het steeds sneller of steeds langzamer? (Het ging steeds sneller.)

Vertel:

Ritme is een patroon van klanken. Ritme kan je horen. Je hoort dus een patroon. In de film kan je ook patronen zien.

Bekijk film 2 nogmaals en zoek naar patronen die je ziet.

Patronen die je ziet zijn het tikken van de stokjes op de trommel, het blauwe figuurtje dat je uit de trommel ziet komen, maar ook de blauwe en zwarte strepen op de achterwand van het podium, de knoppen van de accordeon en de snaren van de harp.

Opdracht 2: ritmes maken, vertragen en versnellen

In de film gaat de trommel steeds sneller spelen. De andere instrumenten moeten dan ook versnellen.

Klap zelf in je handen en laat de leerlingen meeklappen. Je klapt nu in de maat en probeert allemaal zo goed mogelijk tegelijk te klappen. Als het tegelijk gaat, dan ga je de klap versnellen of vertragen. Probeer dit zo te doen dat jullie nog steeds tegelijk klappen. De leerlingen moeten dus heel goed op jou letten.

Kies vervolgens een leerling uit die jouw plek in neemt. De leerling gaat in de maat klappen, vertragen en versnellen. Lukt het om tegelijk te blijven klappen? Laat nog een aantal leerlingen aan de beurt komen. In plaats van klappen mag je ook stappen, springen, op je buik slaan, met je vingers ergens op tikken, enz.

Uitdaging:

Lukt het ook om een leerling te laten dirigeren? Kies een leerling uit die voor de groep gaat staan: armen omhoog betekent sneller klappen, armen omlaag betekent langzamer klappen. Nu is de leerling een echte dirigent.

Lukt het vervolgens ook om samen te versnellen en te vertragen, als je allemaal een ander geluid maakt? Dus iemand klapt, iemand stapt, iemand zegt 'ssss', enz.

Les 1 - Wat is ritme?

Film 3

Bekijk film 3: Ritme kun je tekenen.

Stel na afloop de volgende vraag:

Michele tekent de muziek. Hoe ziet zijn tekening eruit?

(Je ziet verschillende kleuren en verschillende vormen. Sommige vormen komen steeds terug en vormen zo een patroon).

Opdracht 3: Abstracte vormen tekenen en spelen

Een geluid bedenken bij een tekening

Laat de slide met abstracte vormen zien op het bord. Wijs er steeds eentje aan en vraag aan de leerlingen hoe de vorm die je ziet zou kunnen klinken. Wat voor geluid hoort erbij? Kan de leerling dit geluid maken? Geef meerdere leerlingen de beurt. Er is geen goed of fout. Je kan wel bespreken met de groep welk geluid jullie het allerbeste vonden passen bij de tekening.

Abstracte vormen tekenen

Haal de slide weg, zodat de leerlingen kunnen tekenen op het bord. Laat steeds een leerling naar voren komen om een vorm op het bord te bedenken en tekenen. Houd het steeds klein, zodat er genoeg ruimte is om veel verschillende vormen samen op het bord te krijgen.

Om de leerlingen te helpen om abstracte vormen te bedenken, kan je onderstaande tips en suggesties gebruiken:

- Hoe zou je het tikken van de regen tekenen?
- Hoe zou je het ruisen van de zee tekenen?
- Hoe teken je het blaffen van een hond?
- Hoe zou je het geluid van een sirene tekenen?

De bedoeling is dat de leerlingen uitgedaagd worden om zelf tekeningen te bedenken. Lukt het om iets te bedenken wat jullie nog niet in de film of op de slide hebben gezien?

Opdracht 4: Een patroon maken

Kies twee getekende vormen met een bijpassend geluid uit. Maak hier nu een patroon van en teken dit op het bord. Kunnen jullie spelen wat er op het bord staat? Iemand geeft aan wanneer jullie beginnen door in te tellen (één, twee, drie, vier) of door met je armen te gebaren als een dirigent. Als je het patroon blijft herhalen, gaat het klinken als muziek.

Afsluiting

Geef alle leerlingen een vel papier en drie tekenpotloden. Speel **audio 1** af. De leerlingen maken nu hun eigen tekening bij de muziek. Dit mag dus iets heel anders zijn dan wat Michele in de film tekent. Ieder kind tekent wat die zelf hoort en wat die zelf daarbij voelt. De leerlingen mogen hierbij toepassen wat ze net hebben geleerd over ritmes en patronen, maar ze mogen ook hun fantasie de vrije loop laten gaan. (Let op, de muziek begint heel zacht).

Audio 1: Oorkaan Ensemble